

შეხვედრა ბიოლის ფონდში

ტრადიციული “ოთხშაბათობა” გაიმართა ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის ოფისში. “საქართველოს “აფხაზური” პოლიტიკა:სიახლე და სტრატეგია”, იყო იმ დისკუსიის თემა, რომელზე სასაუბროდაც შეხვედრაზე მიწვეული იყვნენ: **არჩილ გეგეშიძე** – საქართველოს სტრატეგიული და საერთაშორისო კვლევების ფონდის ექსპერტი და პარლამენტარები - **ნიკა გვარამია** და **ივლიანე ხაინდრავა**.

ლელა მარგიანი

დავით პაიჭაძე: ჩვენი საჯარო დისკუსიის თემა გახლავთ “საქართველოს აფხაზური პოლიტიკა – სიახლე და სტრატეგია”, ანუ საუბარი იქნება პოლიტიკაზე აფხაზეთის მიმართ. რაც შეეხება სიახლეს, მისი “აღწერის” აუცილებლობა კარგა ხანია საზოგადოებაში არსებობს. იგულისხმება სიტყვიერი გამოხატვა, თორემ მასზე დაკვირვება და დასკვნების გაკეთება საზოგადოებას შეუძლია. მე არ შემოგთავაზებთ საკუთარ ხედვას, უბრალოდ ძალიან ზოგადად აღვნიშნავთ, რომ ხელისუფლების შეცვლის შემდეგ შეიცვალა ეს პოლიტიკაც და შესაძლოა, პოლიტიკური პროცესებით დაუინტერესებელი მოქალაქე მხოლოდ ახლა აცნობიერებდეს თუ როგორ შეიცვალა ის რევოლუციიდან სამი წლის შემდეგ, მხოლოდ ახლა ხდებოდა მისთვის საცნაური ის მიზნები და სტრატეგია, რაც ამ პოლიტიკის შეცვლას ახლდა.

ჩვენი სტუმრები დღეს გახლავთ: ბატონი ნიკა გვარამია - საპარლამენტო უმრავლესობის წევრი, ბატონი ივლიანე ხაინდრავა - ოპოზიციიდან და ბატონი არჩილ გეგეშიძე - საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდიდან. თავდაპირველად, ბატონ ნიკას ვთხოვ ამ თემაზე გვესაუბროს.

ნიკა გვარამია: კი ბატონო, რამდენიმე სიტყვით იმაზე, რასაც ჰქვია “საქართველოს აფხაზური პოლიტიკა”. უპირველეს ყოვლისა ვიტყვი, რომ პოლიტიკამ ცვლილებები კი არ განიცადა, არამედ პოლიტიკა “გაჩნდა” სულ ახლახან. მე ამას არ ვუკავშირებ მხოლოდ ვარდების რევოლუციას და ხელისუფლების ცვლილებას, მე ვუკავშირებ ქართველი ერის კონსოლიდაციას, არა მხოლოდ ხელისუფლების ირგვლივ, არამედ საერთოდ, პოზიტიური სახელმწიფოებრივი ფასეულობების ირგვლივ.. პერსონიფიცირებული ეს ფასეულობები, რა თქმა უნდა, ხელისუფლების სახით არ არის. ფასეულობების სისტემა, სადაც ტერიტორიული მთლიანობა, ფასეულობების სისტემაში ყველაზე უფრო მაღალ ადგილს იკავებს, მე ვფიქრობ ახალია ქართული საზოგადოებისთვის და მიუხედავად იმისა, რომ ემოციური განწყობილება ტერიტორიული მთლიანობის, დაკარგული აფხაზეთის და სამაჩაბლოს მიმართ ყოველთვის არსებობდა, საზოგადოებრივი კონსოლიდაცია ამ პრობლემის ირგვლივ ჩემი აზრით პრინციპში არ არსებობდა.

დღეს ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ ეს პრობლემა გარკვეული თვალსაზრისით დაძლეულია, ხელისუფლების წვლილი ამაში ჩემი აზრით არის, მაგრამ უფრო დიდი წვლილია ქართული საზოგადოების, რომელმაც საკუთარ თავში პრიორიტეტად ჩამოაყალიბა ეს საკითხი. ამავე დროს, ძალიან ბევრი რამე ქვეყანაში სწორედ საზოგადოებრივი დაკვეთით ხდება, შემდეგ პოლიტიკოსები ნამდვილად საზოგადოების დაკვეთით მოქმედებენ და აკეთებენ ადეკვატურ განცხადებებს.

ბუნებრივია, რომ საზოგადოებრივი დაკვეთა დღეს არის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა - ეს არის უმთავრესი საზოგადოებრივი დაკვეთა და გარკვეულად ჩაკეტილი წრეც იკვრება: ხელისუფლება ბევრს აკეთებს იმისთვის, რომ ეს დაკვეთა გაჩნდეს და ეს დაკვეთა განაპირობებს იმას, რომ ხელისუფლება ამას აკეთებს. ასეთი ორმხრივი დამოკიდებულებაა ამასთან დაკავშირებით, მაგრამ შედეგობრივი თვალსაზრისით, მე ვფიქრობ მივიღეთ ძალიან მნიშვნელოვანი შედეგი: ქვეყანა მიდის აქეთკენ. შესაძლებელია, საკამათოა გზები, რომლითაც ქვეყანა აქეთკენ მიდის, მაგრამ ფაქტია, რომ დინამიკა ამ მიმართულებით ცალსახად არსებობს.

როგორია პოლიტიკა? პოლიტიკა არის მრავალვექტორიანი, რაც ასე ვთქვათ, თავის თავადი ღირებულების ფაქტია უკვე იმიტომ, რომ ერთვექტორიანი პოლიტიკა აბსოლიტურად გაუმართლებელია და შედეგს ვერ მოიტანს. იმიტომ, რომ უნდა გვესმოდეს, რომ საქართველო დგას ძალიან დიდი წინააღობების წინაშე და ამ წინააღობას “რუსეთი” ჰქვია.

ერთვექტორიანი პოლიტიკის განხორციელების შემთხვევაში ამ ერთი ვექტორის დაბლოკვაზე მომუშავე სახელმწიფომ შეიძლება ეს მოახერხოს. ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ ვარიანტურია დღეს პრობლემის მოგვარების პერსპექტივა, ხედვა საქართველოს ხელისუფლების და საერთოდ საქართველოს სახელმწიფოს მხრიდან. რა ვარიანტებია ეს?!: უპირველეს ყოვლისა, მე არ ვაპირებ ამის წაყრუებას - ნამდვილად, პირველ ყოვლისა, ეს არის სამხედრო სტრატეგიული გზა.

სამხედრო სტრატეგიული გზა, როგორც ლეგიტიმური, მაგრამ არა უნივერსალური და არა ყველაზე სასურველი გზა პრობლემის მოგვარებისა, მაგრამ გზა, რომელიც შეიძლება იყოს გამოყენებული შედეგის სხვა გზებით მიუღწევლობის შემთხვევაში. ეს ძალიან მნიშვნელოვანია იმიტომ, რომ ერთგვარი თვალსაზრისით, ეს არის უზრუნველყოფის მექანიზმი, ანუ როდესაც ვსაუბრობთ უზრუნველყოფაზე, იბადება კითხვა: “რისი უზრუნველყოფის?” - არა საკუთრივ კონფლიქტის მოგვარების, არამედ კონფლიქტის უკეთესი გზებით მოგვარების უზრუნველყოფის მექანიზმი.

მე ვფიქრობ, არაფერი ამაში გასაკვირი არ არის, არც შიდასამართლებრივად მიუღებელი და არც საერთაშორისო სამართლის ნორმებით მიუღებელი.

ერთადერთი პრობლემა, რომელიც ამ გზაზე შეიძლება წარმოიშვას ეს არის საერთაშორისო პოლიტიკის კონიუნქტურა, რომელიც ბუნებრივია, ამ მიმართულებით არ არის და ვერც იქნება განწყობილი, თუმცა, მსგავსი რამის დაშვების ძალიან ბევრი პრეცედენტი არსებობს და მსოფლიო წესრიგის ჩარჩოებში “ძალით დამყარებული” მშვიდობის მცდელობები ნამდვილად არსებობს.

რაც შეეხება საქართველოს, საქართველოსთვის ეს არ არის მხოლოდ სამშვიდობო ოპერაცია დემოკრატიის ექსპორტის ნიშნით, ეს არის უპირველეს ყოვლისა, ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა, ანუ დაკარგული ტერიტორიის დაბრუნება. და ეს ტერიტორია არ არის დაკარგული დიდი ხნის წინათ. ეს არის ახლახან ანექსირებული ტერიტორია, რომელთან დაკავშირებითაც სახელმწიფო იძულებულია და ვალდებულიც არის საკუთარი მოქალაქეების წინაშე, მიმართოს ყველა ლეგიტიმურ გზას. ამ გზებს შორის სამხედრო გზა ნამდვილად არსებობს და იგი არავის არ ამოურიცხავს არც აქამდე და არც აშუამად..

უბრალოდ, როდესაც ჩვენ ვისმენთ რიტორიკას იმასთან დაკავშირებით, რომ ასეთი გზის გამოყენება არ შეიძლება, ეს რიტორიკა მოდის ისეთი ადრესატების მხრიდან, რომლებიც სრულიად დარწმუნებული ვარ, ანალოგიურ სიტუაციაში არანაირად არ იფიქრებენ ალტერნატიულ გზებზე. ისინი არც არავის ჰკითხავენ ამ გზების გამოყენებას. თუმცა საერთაშორისო პოლიტიკის კონიუნქტურა

ისეთია, რომ საქართველო არის ამ მდგომარეობაში, ხოლო ის ქვეყნები კი განსხვავებულ მდგომარეობაში არიან.

რაც შეეხება “ძირითად” გზებს, ესაა სამშვიდობო რეგულირების პროცესი, რომელსაც სათანადო სამხედრო არგუმენტაციის გარეშე აბსოლიტურად გამორიცხვლია, რომ რაიმე რეალიზაციის პერსპექტივა ჰქონდეს. რადგან ჩვენ გვაქვს საქმე “მხარესთან”, რომელსაც სჯერა საკუთარი დამოუკიდებლობის, რომელსაც არავითარი პერსპექტიული ხედვა საქართველოსთან თანაცხოვრებისა არ გააჩნია. აფხაზურ მხარეს (ოსურ მხარესთან ცოტა განსხვავებული სიტუაცია) საქართველოსთან ბილატერალური – ასე ვთქვათ, ერთ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბების პერსპექტივაზე არავითარი ხედვა არ გააჩნია. ყველაფერი, რაც ამის საწინააღმდეგოს ამტკიცებს, ჩემის აზრით არის რეალობას მოკლებული და არის მხოლოდ იმის ჭკვრეტა, რაც არ არის რეალობაში, თუმცა კარგი იქნებოდა, იგი რომ არსებულებოდა. ამიტომ პერსპექტივაში ჩვენი მოლაპარაკებები უნდა ავაგოთ, რა თქმა უნდა, იძულების ფაქტორებზე და ამაში არ ვგულისხმობ სამხედრო ოპერაციას.

ჩვენ უნდა ავაგოთ “იძულების ფაქტორებზე” გამომდინარე იმ შესაძლებლობებიდან, რაც იმ პერიოდში ჩვენს ქვეყანას ექნება. დღეს ეს შესაძლებლობები ჯერ-ჯერობით არ არის სათანადო. მე არ ვამბობ, რომ სულ “დამოკლეს მახვილივით” უნდა ეკიდოს სულ ჰაერში დენტის სუნი, მაგრამ მე ვფიქრობ, რომ სათანადოდ მომზადებული ქვეყანა უნდა იყოს იმისთვის, რომ აფხაზურ მხარეს “გაუჩნდეს” სტიმული საქართველოსთან ამ საკითხზე დალაპარაკებისა. როდის უნდა დავიწყოთ ამ საკითხზე საუბარი, სხვადასხვა შეხედულებები არსებობს, მათ შორის, ხელისუფლებაშიც.

ჩემი აზრით, საუბრები დაწყებული უნდა გვქონდეს და კორექტირებადი კონსტიტუციური სტატუსი აფხაზეთისა, უკვე უნდა არსებობდეს. კონსტიტუციური წესრიგის აღდგენის ვალდებულება ჩვენი ამომრჩევლების წინაშე ხელისუფლებას აქვს და ექნება, მიუხედავად მისი პარტიული კუთვნილებისა და ამაზე ქართველი ერი, სრულიად დარწმუნებული ვარ, არასოდეს იტყვის უარს. და ამ ქვეყნის “შემდგარობის” უმთავრესი კრიტერიუმი ყოველთვის სწორედ ეს საკითხი იქნება, მიუხედავად იმისა, თუ რას ვილაპარაკებთ ჩვენ დემოკრატიაზე და სხვა საკითხებზე.

ამ კრიტერიუმზე უფრო მნიშვნელოვანი კრიტერიუმი არ არსებობს. ამიტომ ეს საზოგადოებრივი დაკვეთა არ მოიხსნება. ამიტომ, პროაქტიული პოზიციის დაკავება ამ საკითხში ძალიან მნიშვნელოვანია და მე როგორც ხელისუფლების წარმომადგენელი ვფიქრობ, რომ უფრო პროაქტიურები უნდა ვიყოთ ამ თვალსაზრისით.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულება, სადაც შეიძლება უფრო მეტის გაკეთება, ეს არის საგარეო პოლიტიკის ახალი მოცემულობების გამოყენება. პირველ ყოვლისა, ეს არის რუსეთთან დამოკიდებულება. რუსეთს ბოლო პერიოდში ჰქონდა აბსოლიტურად წარუმატებელი სერია საქართველოზე ზემოქმედებისა, რუსული პოლიტიკა თავისი ინიციატივების გზით “აძლევს” საქართველოს უპირატესობებს და მათ გამოყენება სჭირდებათ.

ის, რაც მოხდა კოდორის ხეობასთან დაკავშირებით, ის, რაც მოხდა ბოლო პერიოდში საქართველო-რუსეთის ურთიერთობებში და ვგულისხმობ, პრაქტიკულად ფაშისტურ გამოხდომებს რუსული ხელისუფლებისა, ეს ყველაფერი არის ძალიან ადექვატურად “გამოსაყენებელი”, არის ძალიან “დროული” ჩვენთვის, და ძალიან მნიშვნელოვანი. მე მგონია, რომ იმავე გაერო-ს რეზოლუციასთან დაკავშირებით ჩვენ ცოტა მოუმზადებლები ვიყავით, იმიტომ, რომ შესაძლებელი იყო წინმსწრები გადაწყვეტილებების მიღება საქართველოს პარლამენტის მხრიდან, მაგრამ ჩვენ დავდექით ფაქტის წინაშე, როდესაც ასეთი

რეზოლუცია იქნა მიღებული. ამ შემთხვევაში მაინც მგონია, რომ შიდა რესურსი ბოლომდე არ იქნა გამოყენებული.

ვგულისხმობ რუს სამშვიდობოებთან დაკავშირებით აქტიურობას, არა პარლამენტის, რომელსაც უკვე დიდი ხანია მიღებული აქვს გადაწყვეტილება, არამედ – მთავრობის.

ხშირად მეჩვენება, რომ საქართველოს ხელისუფლება, რომელიც ყველა საკითხში ნამდვილად ძალიან აქტიურია, ცოტა ინერტულია რუსეთის მიმართ. იმ თვალსაზრისით, რომ რაღაცა ინერცია, რაღაცა გარკვეული კლიშეები რუსეთის შესაძლებლობების შესახებ მაინც არსებობს ამ ხელისუფლებაში, ეს კი გარკვეულ მუხრუჭებს მაინც აჩენს. რა თქმა უნდა, არსებობენ ხელისუფლებაში ისეთი ადამიანებიც, ვინც ამის საპირწონეები არიან. მაგრამ ფაქტია, რომ ამ “გაწონასწორების” პირობებში ჩვენ მაინც მთლად საჭირო კონდიციის ურთიერთობებს ჩვენ მაინც არ ვიღებთ. უფრო გაბედულები უნდა ვიყოთ და ჩემი აზრით, რაც უფრო სწრაფად მოხდება ამ ურთიერთობების გადალაგება - საბოლოო შედეგის მიღება, მით უფრო სწრაფად იქნება პოზიტიური შედეგები საქართველოსთვის.

იმიტომ, რომ გამორიცხებულია, რომ საქართველო მსოფლიო რუქიდან “წაიშალოს” იმის გამო, რომ რუსეთი არ აწვდის დენს და გაზს. ასეთი რამ თეორიულად გამორიცხებულია. ქვეყნები არ “იკარგებიან” იმის გამო, რომ მეზობელი ქვეყანა მათ უხერხებს ეკონომიკურ აქტივობას, ეს წარმოუდგენელია. მით უმეტეს ისეთი მხარდაჭერის პირობებში, როგორც საქართველოს აქვს. ჯაშუშებთან დაკავშირებული ბოლო სკანდალი რეალურად, რა თქმა უნდა, საქართველოს ხელისუფლების მხრიდან იყო მნიშვნელოვნად სტიმულირებული, მაგრამ ამან მნიშვნელოვანი შედეგებიც მოიტანა, მაგალითად, განცხადებები იმასთან დაკავშირებით, რომ რუსეთი ვერ იქნება მესამე მხარე კონფლიქტში, ვინაიდან მავნებლობს საქართველოს ტერიტორიაზე, ანუ ჰყავს ჯაშუშები და საკუთარი რეაქციით ადასტურებს, რომ მიკერძოებულია ამ ქვეყნის წინაშე. ასეთი განცხადებები ამ სკანდალის გარეშე ვერ იქნებოდა.

პილიტიკოსების ამოცანაა, რომ მთელს მსოფლიოს დაანახოს, რომ “ცივი ომი” საბჭოთა კავშირის დაშლით არ მორჩენილა და რომ “საბჭოთა კავშირი” ჯერ კიდევ არსებობს სხვა სახელწოდებით. მსოფლიომ უკვე დაინახა, რომ საქართველო აღმოჩნდა ინდიკატორი იმისა, რომ რუსეთმა პრაქტიკულად “გააშიშვლა” თავისი სახე მთელი სამყაროს წინაშე და ყველას აჩვენა, რომ ევროპა (ნაკლებად ამერიკის შეერთებული შტატები) იმყოფება თვითდარწმუნებისა და თვითმოტყუების კომფორტულ სტადიაში, როდესაც ფიქრობს, რომ “ცივი ომი” წარმატებით დასრულდა და საბჭოთა კავშირი დაიშალა. რუსეთს კვლავ ჰყავს საბჭოთა კავშირისეული “სატელიტები”, პოლიტიკაც პრაქტიკულად იდენტურია, იდეოლოგიის დონეზე პირველი პირების მხრიდან არის განცხადებები საბჭოთა კავშირის რღვევის ტრაგიკულობის შესახებ, ანუ რეალურად არაფერი არ არის შეცვლილი. ასეთი ტიპის საკითხები მნიშვნელოვნად განაპირობებს იმას, რომ საქართველოს არა მხოლოდ აქვს მხარდაჭერა საერთაშორისო თანამეგობრობის მხრიდან, არამედ საქართველო გახდა უშუალო ინდიკატორი ამ საკითხებისა. ამიტომ საგარეო პოლიტიკის ვექტორი არის ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი და საერთაშორისო თანამეგობრობა არის ყველაზე უფრო სერიოზული გარანტი იმისა, რომ ეს კონფლიქტი მინიმალური სამხედრო ოპერაციის გარეშეც მოგვარდეს. რა შეიძლება სამართლებრივი თვალსაზრისით რომ მოხდეს? ჩემი აზრები არ არის თანხვედრაში “უმრავლესობის უმრავლესობასთან” – მე ვფიქრობ, რომ სამართლებრივი თვალსაზრისით საუბარი იმავე რეფერენდუმზე (ერთობლივ რეფერენდუმზე – დევნილი და იქ მაცხოვრებელი მოსახელობის ერთად), შესახებ არ არის მთლად უიმედო. მიუხედავად იმისა, რომ ძალიან ბევრი

ადამიანი თვლის, რომ ეს ძალიან ბევრ რისკ-ფაქტორებს შეიცავს, მე არ მგონია, რომ ეს ასე იყოს. მაგრამ ერთადერთი პირობით რა თქმა უნდა – დევნილთა სრული დაბრუნებით და ყველას მონაწილეობით რეფერენდუმში. (თუმცა დარწმუნებული ვარ, რომ ამაზე არც აფხაზური და არც რუსული მხარე არასდროს არ იქნება თანახმა).

მე დარწმუნებული ვარ ამ რეფერენდუმის შედეგებში და რისკ-ფაქტორებს ამაში ვერ ვხედავ. სამაგიეროდ, ეს იქნება ერთხელ და სამუდამოდ გადაწყვეტა ამ პრობლემისა.

ესაა ძირითადად ის, რაზეც მინდოდა საუბარი. ვფიქრობ, რომ სახელმწიფოს მხრიდან პოზიტივები ნამდვილად არის, ნეგატიური ნაბიჯები არ იდგმება, თუმცა მე მიმაჩნია, რომ ეს პოლიტიკა არ არის სათანადოდ გააქტიურებული. იმ დონეზე, რომ იყოს ეს პოლიტიკა გააქტიურებული, როგორც მაგალითად, სამხედრო აღმშენებლობა, შედეგები გვექნებოდა გაცილებით დიდი.

ივლიანე ხაინდრავა: ბატონ ნიკასთან დისკუსიაში ვერ შევალ და არ შევალ, რადგან პრაქტიკულად რა მიდგომებიც იყო წარმოდგენილი ბატონი ნიკას მიერ, იმისი სრულიად საწინააღმდეგო შეხედულებები მაქვს.

ამიტომ მე სხვა მხრიდან დავიწყებ საუბარს. მინდა ვისაუბრო რამდენიმე სტერეოტიპზე, რომლებიც ქართულ საზოგადოებაში თუ ცნობიერებაში არსებობს თვითონ თემის – ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის, ან აფხაზეთში კონფლიქტის და თავად აფხაზების მიმართაც.

მთავრი და მე ვფიქრობ ძალიან სახიფათო სტერეოტიპი მდგომარეობს იმაში, რომ საკმარისია გავიდნენ რუსი სამშვიდობოები, რუსეთი “გაეცალოს” აფხაზეთს და კონფლიქტი თავისთავად მოგვარდება. ანუ ან აფხაზები ძალიან “შეშინდებიან” და წამოვლენ ნებისმიერ პირობაზე, რომელსაც შესთავაზებს მათ საქართველო, ან თუ არა და, უახლოესი სამი საათის განმავლობაში სოხუმში შევა ქართული ტანკი, ააფრიალებს ქართულ დროშას და საკითხი გადაწყვეტილი იქნება. მე ვფიქრობ, რომ გარკვეულწილად, ასეთი მიდგომის დანერგვა ახალგაზრდებში, ვისაც თავის თავზე არ გაუნიცდია უშუალოდ ის კოშმარები, მათ ცნობიერებაში ამის დამკვიდრება ხდება, მათ შორის ხელისუფლების სამოქმედო ტაქტიკიდან გამომდინარე.

რუსეთის როლზე აქ არ ვისაუბრებ, მისი როლი ყველასათვის გასაგებია, მაგრამ ვფიქრობ, ეს პირველი სტერეოტიპი ემყარება კიდევ სხვა სტერეოტიპებს, რომლებიც ღრმად არის ჩამჯდარი ცნობიერებაში და არა მხოლოდ ახალგაზრდა თაობის, რომელმაც უშუალოდ არ იცის იქ რა ხდებოდა.

არსებობს ასეთი სტერეოტიპიც, რომ საქართველოს წინააღმდეგ აფხაზეთში იომეს: რუსებმა, კაზაკებმა, ჩეჩნებმა, სომხებმა, და ნაკლებად – აფხაზებმა. ეს არ შეესაბამება სინამდვილეს. ეს არის ტყუილი. იმიტომ, რომ ქართველების წინააღმდეგ სწორედ ძირითადად აფხაზები ომობდნენ, რომელთაც ეხმარებოდნენ სხვები. “მეორე მხარეს” დაღუპულთა შორის ყველაზე მეტი სწორედ აფხაზები არიან და ისინი თავგანწირულად იბრძოდნენ ჩვენს წინააღმდეგ.

დავუბრუნდეთ პირველ სტერეოტიპს: რომ “მოვაშორეთ” რუსული ფაქტორი, აფხაზები ძალიან “შეშინდებიან” და წამოვლენ ყველანაირ დათმობაზე. ჩემი აზრით, აფხაზები არ შეშინდებიან და არავითარ დათმობებზე არ წამოვლენ და ისინი კვლავ იომებენ. იომებს მათი ასი პროცენტი – ყველა, ვისაც შეეძლება იარაღის ხელში დაჭერა, მათ შორის ქალებიც. რა თქმა უნდა, მე არ გამოვრიცხავ, რომ აფხაზების დაახლოებით ათი პროცენტი იქნება ომის მოწინააღმდეგე, მაგრამ მათ ან აიძულებენ იარაღის ხელში აღებას, ან დახვრეტენ, როგორც მოლაღატკებს. ამიტომ იმედი იმისა, რომ რუსეთი აღარ არის და ეს საკითხი უომრად მოგვარდება, ჩემი აზრით, დღევანდელ ეტაპზე არის აბსოლიტურად ფუჭი.

მესამე სტერეოტიპი, რომ აფხაზებს უნდათ რუსეთის შემადგენლობაში, რომ ისინი არიან რუსეთის მარიონეტები ად ა.შ. გარკვეულწილად ასეთი სტერეოტიპი არსებობს საქართველოზეც, რომ იგი “პაიკია” ვაშინგტონსა და მოსკოვს შორის თამაშებში. ბოლო რეზოლუციაც გარკვეულწილად ამაზე მეტყველებს, რომ ამ კონკრეტულ შემთხვევაში სხვა ინტერესი იყო დაყენებული უფრო მაღლა და მიღებულ იქნა ასეთი რეზოლუცია.

ასევე შეგვიძლია აფხაზეთი განვიხილოთ “პაიკად” ქართულ-რუსულ რეგიონალურ თამაშებში და შეგვიძლია თეორიულად წარმოვიდგინოთ ვითარება, როდესაც აფხაზეთი იქნება “განწირული” რომელიმე მხარის მიერ. ჩემი აზრით, ეს არის სახიფათო და არსაწორი სტერეოტიპი, როდესაც ქართულ დისკუსში არის ისეთი წარმოდგენა, რომ აფხაზებს “ერთი სული აქვთ” როდის შევლენ რუსეთის შემადგენლობაში. ასეთი რამე არ არსებობს. ვფიქრობ, რომ აფხაზური პოლიტიკა აწყობილია იმაზე, რომ დღეს რუსების მეშვეობით როგორმე “თავი დაადწიონ” საქართველოს და ოდესღაც მომავალში, თავი “დაიძვრინონ” რუსეთისგანაც. ვფიქრობ, რომ დამოუკიდებლობის იდეა პრაქტიკულად პრივალირებს აფხაზებთან, მათთვის რუსეთის ფედერაციის ასოცირებული წევრობაც ამის ტოლფასია. ანუ აქ განსხვავება ოსური ვითარებიდან სრულიად ნათელია, რადგან ოსეთში არსებობს “დიდი ოსური” სუბიექტი რუსეთის ფედერაციის შემადგენლობაში, რომელიც არავითარ დამოუკიდებლობაზე არ საუბრობს და არსებობს “მცირე” სუბიექტი საქართველოს ტერიტორიაზე, რომელიც არც მაღავს, რომ უნდა მასთან გაერთიანება.

ამ თვალსაზრისით საერთოდ, კორექტული იქნებოდა ოსებზე საუბარი, როგორც “ირედენტისებზე” და აფხაზებზე – როგორც “სეპარატისტებზე”.

კიდევ ერთი ფაქტორი: ესაა აფხაზური დიასპორის ფაქტორი, რომელიც ძირითადად არის თურქეთში. მაგრამ ცხოვრობენ ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებშიც. 19-20 სექტემბერს ბიჭვინთავში ჩატარდა კონფერენცია, რომლის მუშაობაში ვიღებდით მონაწილეობას და იქ ჩამოყვანილი იყო შვიდი წარმომადგენელი აფხაზური დაისაპორების. ერთ-ერთმა აფხაზურ ენაზეც კი წაიკითხა მოხსენება(თუმცა ერთმანეთში თურქულად საუბრობდნენ), ამით მოხდა დემონსტრირება იმისა, რომ მათ ჰყავთ დიასპორა – ორგანიზებული, ფინანსურადაც წვლგამართული, ადამიანური რესურსებიც აქვთ, თუმცა ისინი აფხაზეთში დაბრუნებას არ ჩქარობენ. ვფიქრობ, რომ ეს იყო ერთგვარი დემონსტრაცია არა მხოლოდ “ჩვენთვის”, არამედ – რუსებისთვისაც. მაგრამ დიასპორასთან დაკავშირებით, არის კიდევ ერთი მომენტი: ქართულ საზოგადოებაში პრაქტიკულად არ არსებობს რაიმე ხსენებაც კი “მოჰაჯირობის” მოვლენისა აფხაზურ ისტორიაში, რომელმაც უმძიმესი დადი დაასვა აფხაზებს ყველანაირი თვალსაზრისით. ამან ძალიან მძიმე კვალი დაატყო ქართულ-აფხაზურ ურთიერთობებსაც კი, მიუხედავად იმისა, რომ ეს იყო რუსული იმპერიული პოლიტიკის დანაშაული და ქართველებს არანაირი დანაშაული ამ საქმეში არ მიუძღვოდათ, პირიქით, სწორედ გამოჩენილი ქართველი მოღვაწეები გამოვიდნენ მაშინ რუსული იმპერიალისტური პოლიტიკის წინააღმდეგ. კიდევ ერთი: ესაა სტერეოტიპი, რომელიც იქმნება “კოსოვოსთან” დაკავშირებით, რომ მისი პრეცედენტის გამოყენება “აქცევს” ყველაფერს და ჩვენ უნდა ვინჯაროთ, ვიდრე კოსოვოს საკითხი გადაწყდება. მრავალგზის დასაბუთებულია, რომ დემოგრაფიული ვითარება არის კარდინალურად განსხვავებული და თუ შეიძლება რამე პარალელების გავლება, შეიძლება კოსოვოსა და მთიან ყარაბახს შორის, ხოლო კოსოვოსა და აფხაზეთს შორის პარალელის გავლება შეუძლებელია.

ჩემი აზრით, რეფერენდუმი აფხაზეთში არის ძალიან მძიმე მათთვის და ამიტომაც აფხაზები არიან ძალიან ფრთხილები კოსოვოსთან დაკავშირებით. აფხაზეთში რეფერენდუმთან დაკავშირებით მე სულაც არა მაქვს ისეთი

ერთმნიშვნელოვანი დამოკიდებულება როგორც ნიკას. რადგან თუ ქართული მხარე “უშვებს” რეფერენდუმის იდეას, იგი თეორიულად “უშვებს” აფხაზეთის დამოუკიდებლობასაც. თუმცა, ყველას გვესმის, რომ თუ კოსოვოს აღიარება მოხდება, ეს იქნება ძალიან სერიოზული მორალური სტიმული აფხაზი სეპარატისტებისთვის.

ბოლო სტერეოტიპი, რომელიც ჩამოყალიბდა არა მხოლოდ საქართველოს ხელისუფლებაში, არამედ სამოქალაქო საზოგადოების ნაწილშიც: ეს არის ის, რომ “აფხაზებთან საუბარს არა აქვს აზრი, რომ მათ აქვთ მყარად ჩამოყალიბებული პოზიცია დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებით”.

ხელისუფლების მხრიდან მთლად უცნაურია ასეთი დამოკიდებულება, რადგან თუ ვაპირებთ აფხაზებთან თანაცხოვრებას, მათ უნდა ველაპარაკოთ აუცილებლად და ველაპარაკოთ თუნდაც იმიტომ, რომ არ დავრჩეთ იმ არაადეკვატური სტერეოტიპების ტყვეობაში, რომელშიც დღეს ვართ.

არჩილ გეგეშიძე: მადლობა, ბიოლის ფონდს ამ შეხვედრის მოწყობისთვის.

წინასწარი მონახაზით აქ არ მოვსულვარ, ექსპრომტად ვსაუბრობ და გამოვეხმაურები იმ თეზისებს, აქ რომ იქნა მოყვანილი.

ვეთანხმები ბატონ ნიკას, რომ მართლაც ბოლო წლების განმავლობაში “გაჩნდა პოლიტიკა, რომელიც მანამდე არ იყო. ეს პოლიტიკა ემყარება ხელისუფლების გულწრფელ სურვილს, რამენაირად შეცვალოს მდგომარეობა, რომელიც მიუღებელია ქართული მხარისთვის, პრინციპში რაც დრო გადის, დრო ჩვენზე არ მუშაობს.

მე ამ გულწრფელ სურვილს მივესალმები. მართლაც, გაჩნდა გარკვეული დინამიკა ამ პროცესში, სტატუს-კოს შეცვლის მიმართულებით, ანუ კონფლიქტის მოგვარების გაყინული პროცესის გაღვლეობის მცდელობის დაწყებით. მაგრამ არის კამათი იმასთან დაკავშირებით, თუ რამდენად სწორად მიდის ეს პროცესი და შესაბამისად, რა ეფექტის მომტანი შეიძლება იყოს ის დინამიკა, რაც დღევანდელი ხელისუფლების მიერ გვაქვს მოცემული. მიუხედავად ბოლო წლებში გაჩენილი დინამიკისა, ვიტყვოდი, რომ საერთო სიტუაცია არაფრით არ გაუმჯობესებულა, ყოველ შემთხვევაში მხარეებს შორის ურთიერთობა ყველა მიმართულებით უფრო მეტად არის გაუცხოებული. რაც შეეხება კოდორის ამბებს, შეიძლება ითქვას, რომ ცენტრალურმა ხელისუფლებამ უფრო გაიმყარა თავისი პოზიცია, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ძალიან საინტერესო გადაწყვეტილება იქნა მიღებული იქ ე.წ. დევნილი ხელისუფლების განთავსების თაობაზე, რაც მნიშვნელოვნად ცვლის იმ სტატუს-კოს, რაც აქამდე იყო. თუმცა მის მთლიანად შესაცვლელად ეს ქმედება, რა თქმა უნდა, არაა საკმარისი.

სამწუხარო შედეგი ჰქონდა ამ დინამიკას იმ მხრივ, რომ ჩიხში შევიდა მოლაპარაკებები კონფლიქტის მხარეებს შორის და კიდევ უფრო მეტად გაიზარდა გაუცხოება.

რაც შეეხება ე.წ. საზოგადოებრივ დაკვეთას – დიას, ხელისუფლების მთავარი დაპირება გახლდათ ქვეყნის გამთლიანება და ეს იყო ერთ-ერთი მთავარი გზავნილი რითაც იგი მოვიდა ხელისუფლებაში. მაგრამ მე ისევ გავიმეორებ, რომ ჩემი აზრით ტერიტორიული მთლიანობის ასეთი ფორმულირებით ამოცანაზე აქცენტის გაკეთება პოლიტიკურად არ მიმაჩნია მიზანშეწონილად მთელი რიგი საშინაო და საგარეო ვითარებიდან გამომდინარე. მე ვთვლი, რომ პრობლემის მოგვარება გაიგივებული უნდა იყოს არა ტერიტორიულ მთლიანობასთან, არამედ კონფლიქტის მოგვარებასთან. რომელიც ჩემის აზრით, რომელიმე ხელისუფლების პოლიტიკური სიცოცხლის ხანგრძლივობის ციკლში ვერ ჯდება და უფრო ხანგრძლივი პროცესია, რადგან იგი უნდა ეფუძნებოდეს

მხარეებს შორის ნებაყოფლობით შერიგებას, მაგრამ დავეთანხმები ბატონ ნიკას, გარკვეული ზეწოლის პირობებში. მაგრამ ეს არ უნდა იყოს, ასე ვთქვათ, სამხედრო ძალის გამოყენების მუქარის ქვეშ. ეს ზეწოლა უნდა იყოს უფრო ფსიქოლოგიური ხასიათის, ანუ საქართველო უნდა გახდეს “რადაციით” საინტერესო თანაცხოვრებისათვის. ეს ყოველივე კი ძალიან დიდ ძალისხმევას, რესურსებსა და დროს მოითხოვს. დრო კი ხელისუფლებას არ გააჩნია, მას ეჩქარება. ეს გასაგებია, მაგრამ იმდენად რთული პრობლემის წინაშე ვდგავართ, რომ ეს სიჩქარე შესაძლოა იყოს ძალიან სახიფათო და პირიქით, უარყოფითი შედეგების მომტანი.

ამდენად, ქართულ საზოგადოებაში და ხელისუფლებაშიც, მკაფიოდ არ არის გამოკვეთილი და ცალსახა არჩევანი არ არის გაკეთებული კონფლიქტის ერთი რომელიმე გზის სასარგებლოდ. სამწუხაროდ, რეალურად, სამხედრო – სტრატეგიული გზა არის გამოტანილი და მასზე კეთდება აქცენტები, რაც კიდევ უფრო მეტად ზრდის გაუცხოებას და შიშს მეორე მხარეში. აქ აღინიშნა, რომ აფხაზურ საზოგადოებას კარგად აქვს გაცნობიერებული “ფიზიკური განადგურების შიში”, საქართველოდან მომდინარე აგრესიის საფუძველზე და ცოტა უფრო გრძელვადიან საფრთხე - ეს გახლავთ რუსეთთან ყოფნის შედეგად თავისთავადობის დაკარგვა. მაგრამ ეს უფრო შორეული მომავლის საფრთხეა, ამიტომ დღეს აფხაზს ეშინია ქართველის, რომელიც შეიძლება მას “შეუვარდეს” და ცოლ- შვილი ამოუხოცოს. ამდენად იგი პრაქტიკულად გამორიცხავს ნებისმიერ ვარიაციას საქართველოსთან თანაცხოვრებისას. ითქვა, რომ ჩვენ უნდა ვიყოთ უფრო აქტიურები. ამას ვეთანხმები რადგან მესამე მხარეს აწყობს ჩვენი პასიურობა და სტატუს-კვოს შენარჩუნება. მისთვის ეს იდალური ვარიანტია. აფხაზურ მხარეს ეს სტატუს-კვო გრძელვადიან პერსპექტივაში მანდამაინც არ აწყობს, იმიტომ რომ იგი ვერ ვითარდება იმ ტემპებით, როგორც მას შეეძლო, მაგრამ მაინც უარესს, რომელიც შეიძლება იყოს საქართველოს მხრიდან განხორციელებული აგრესია, მაინც ეს სტატუს-კვო ურჩევნია. ქართული მხარის აქტიურობა კი ძირითადად დასავლურ მხარდაჭერაში ვლინდება და ამ მხარდაჭერის შედეგად, რუსეთის განეიტრალებაში. არც კი ვფიქრობთ აფხაზური მხარის პოზიციაზე და მათთან პირდაპირ დიალოგზე.

მე ცოტა სკეპტიკურად ვუყურებ ერთობლივი რეფერენდუმის ჩატარებას, რადგან დღევანდელი ვითარებიდან გამომდინარე, ეს იქნება მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ თავსმოხვეული შედეგი, რადგან გაუგებარი იქნება როგორ უნდა იცხოვრონ ქართველებმა და აფხაზებმა ერთ სივრცეში. ამიტომ, მოუმზადებელი პოლიტიკური ნიადაგის გარეშე ერთობლივი რეფერენდუმის ჩატარება ნახქარევეად მიმაჩნია.

რაც შეეხება კოსოვოს საკითხს – მართალია, შეიძლება ძალიან ცოტა ანალოგია იყოს მათ შორის, მაგრამ ფაქტია, რომ რუსეთი ცდილობს, რომ კოსოვოს საკითხი გახადოს პრეცედენტად ფაქტის მიხედვით. და აქ რუსეთი ამბობს, რომ მთავარი ყურადღება უნდა მიენიჭოს “ხალხის” ნებას. აქ იგულისხმება მხოლოდ ფაქტიურად მაცხოვრებელი ხალხის ნება. ამავე დროს, არაა გამორიცხული, რომ რუსეთი აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის ცალმხრივად ცნობაზე წავიდეს და ამ შემთხვევაში სამწუხაროდ, საქართველოს მთავრობას არა აქვს შემხვედრი გეგმა. არა და ეს შესაძლებელია, მოხდეს ერთი თვიდან ექვს თვემდე პერიოდში. ეს თუ მოხდა, ამისი შებრუნება მე პარაქტიკულად შეუძლებლად მიმაჩნია და ამიტომ დღეს მთავარი საფიქრალი უნდა იყოს ის, თუ რა უნდა გავაკეთოთ იმისათვის, რომ ამ სცენარით არ განვითარდეს მოვლენები.